

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมและความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของเยาวชน: กรณีศึกษานิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) ศึกษาพฤติกรรมและระดับความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของเยาวชน และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและระดับความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของเยาวชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 451 คน จากทั้ง 4 วิทยาเขตคือ บางเขน วิทยาเขตกำแพงแสน วิทยาเขตศรีราชา และวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ.2562 โดยผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ศึกษาในงานวิจัยนี้คือผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติก

กลุ่มตัวอย่างนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุประมาณ 21 ปีหรืออยู่ชั้นปี 3 ได้รับค่าครองชีพเฉลี่ยประมาณ 7,500 บาท/เดือน รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 69,000 บาท/เดือน ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ตอนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และปัจจุบันก็ไม่ได้เป็นสมาชิกของชมรม/กลุ่มทางสังคม/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ระบุว่ามิถิิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในวิทยาเขต/มหาวิทยาลัย แต่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัย/วิทยาเขตจัดขึ้น

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกประเภทถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันมากที่สุด รองลงมาคือขวดน้ำพลาสติก โดยประเภทของถุงพลาสติกที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุดคือถุงพลาสติกบรรจุอาหาร (ถุงร้อน/ถุงเย็น) รองลงมาคือถุงหิ้ว (ถุงก๊อบแก๊บ) โดยสถานที่ภายนอกและภายในมหาวิทยาลัยที่ซื้อสินค้าแล้วทำให้มีโอกาสได้รับถุงพลาสติกมากที่สุดคือร้านสะดวกซื้อ รองลงมาคือตลาดนัด โดยมักจะซื้อสินค้าทุกวันซึ่งทำให้มีโอกาสได้รับถุงพลาสติกประมาณ 2-3 ใบ/วันมากที่สุด โดยนิตกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ถุงพลาสติกครั้งเดียวแล้วทิ้ง ส่วนใหญ่ทราบว่าถุงพลาสติกสร้างปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม และคิดว่าตนเองจะเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากถุงพลาสติกได้ โดยส่วนใหญ่พยายามลดการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันโดยให้เหตุผลว่าเพื่อช่วยลดโลกร้อนมากที่สุด รองลงมาคือลดปัญหาขยะ และแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้พยายามลดการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันโดยให้เหตุผลว่าเพราะความสะดวกสบายมากที่สุด รองลงมาคือการพกผลิตภัณฑ์ทดแทนถุงพลาสติกยุ่งยาก

กลุ่มตัวอย่างที่พยายามลดการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ปฏิเสธการรับถุงพลาสติกเมื่อซื้อสินค้าน้อยชิ้นมากที่สุด รองลงมาพกน้ำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วเอามาใส่ซ้ำอีกครั้ง และเตรียมถุงผ้าไปเอง ตามลำดับ โดยบุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ทำให้พยายามลดการใช้ถุงพลาสติกคือตัวเอง รองลงมาคือบิดา/มารดา โดยส่วนใหญ่อินเตอร์เน็ต และโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมลดการใช้ถุงพลาสติก โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามาตรการที่ดีและเหมาะสมในการลดการใช้ถุงพลาสติกคือการลดราคาสินค้าเมื่อไม่รับถุงพลาสติก รองลงมาคือเก็บเงินค่าถุงพลาสติกจากผู้ซื้อ การรับแต่มีรางวัลแทนการรับถุงพลาสติก และห้ามการใช้ถุงพลาสติกชนิดย่อยสลายไม่ได้ ตามลำดับ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (เช่น การพยายามลดการใช้พลาสติก การคัดแยกขยะ การบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น) และเคยเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์เพื่อลดขยะ หรือการสร้างสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ภายในมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

การศึกษาความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติกของกลุ่มตัวอย่างนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านผลกระทบจากถุงพลาสติกอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.22) 2) ด้านมาตรการการจัดการขยะจากถุงพลาสติกในมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ย 4.21) 3) ด้านการส่งเสริมเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.19) และ 4) ด้านมาตรการในการจัดการขยะจากถุงพลาสติก อยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย 4.11)

ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติกของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ 1) วิทยาเขต โดยนิตที่วิทยาเขตกำแพงแสน (campk) มีแนวโน้มที่จะพยายามลดการใช้ถุงพลาสติกมากกว่านิตที่วิทยาเขตบางเขน 2) คณะที่นิตสังกัด (dep) นิตที่สังกัดคณะที่เกี่ยวข้องกับด้านวิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มที่จะมีความพยายามลดการใช้ผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติกมากกว่านิตที่สังกัดคณะที่ไม่เกี่ยวข้องกับ

ด้านวิทยาศาสตร์ 3) การคิดว่าตัวเองสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากถุงพลาสติกได้ (senv) โดยนิสิตที่คิดว่าตัวเองสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ มีแนวโน้มที่จะมีพยายามลดการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกมากกว่านิสิตคิดว่าตัวเองไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ และ 4) ความตระหนักในการใช้ถุงพลาสติก (cons) โดยนิสิตที่มีความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะพยายามลดการใช้ถุงพลาสติก

ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติร้อยละ 90 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ 1) วิทยาเขต โดยนิสิตที่วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร (campsk) มีความตระหนักในการใช้ถุงพลาสติกน้อยกว่านิสิตที่วิทยาเขตบางเขน 2) จำนวนถุงพลาสติกที่ได้รับจากการซื้อสินค้าในแต่ละวัน (tusep) โดยนิสิตที่ได้รับถุงพลาสติกจากการซื้อสินค้าในแต่ละวันมากขึ้นจะมีความตระหนักในการใช้ถุงพลาสติกลดลง 3) การคิดว่าตัวเองสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากถุงพลาสติกได้ (senv) โดยนิสิตที่มีความคิดว่าตัวเองสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติกได้มีแนวโน้มที่จะมีความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกมากกว่านิสิตที่มีความคิดว่าตัวเองไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติกได้ 4) ความพยายามในการลดการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน (try) โดยนิสิตที่มีพยายามในการลดการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันมีแนวโน้มที่จะมีความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติกมากกว่านิสิตที่ไม่มีพยายามในการลดการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน 5) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพลาสติก (know) โดยหากนิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ถุงพลาสติกมากขึ้น จะมีความตระหนักในการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกมากขึ้นด้วย และ 6) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (par) โดยนิสิตที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจะมีความตระหนักในการใช้ถุงพลาสติกน้อยลง

ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดนโยบายเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกในมหาวิทยาลัยผ่านทางร้านสะดวกซื้อภายในมหาวิทยาลัยในลำดับแรก โดยอาจกำหนดให้ร้านใช้มาตรการจูงใจเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก เช่น ลดราคาสินค้าเมื่อลูกค้าไม่รับถุงพลาสติก และมาตรการการรับแต่มีรางวัลแทนการรับถุงพลาสติก เป็นต้น แล้วจึงอาจค่อยขยับไปใช้มาตรการบังคับในลำดับต่อไป ทั้งนี้ เพื่อจูงใจนิสิตให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลดการใช้ถุงพลาสติก และเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการใช้ผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกให้ได้ก่อนในเบื้องต้น ทั้งนี้ในส่วนของตลาดนัดภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีอยู่ในทุกวิทยาเขต มหาวิทยาลัยควรกำหนดให้มีกิจกรรมการซื้อขายที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มที่การลดใช้ถุงพลาสติกในลำดับแรก ซึ่งอาจนำมาตรการที่ใช้กับร้านสะดวกซื้อมาใช้ในส่วน of ตลาดนัดด้วย 2) มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับผลกระทบจากผลิตภัณฑ์พลาสติกให้กับนิสิตในทุกสาขาวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของพลาสติกมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิสิตที่บางเขน และวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร ที่มีระดับความตระหนักเรื่องผลกระทบจากถุงพลาสติกค่อนข้างต่ำกว่าวิทยาเขตศรีราชาและวิทยาเขตกำแพงแสน หลักสูตรที่สอนในทั้ง 2 วิทยาเขตควรใส่เรื่องดังกล่าวไว้ในวิชาที่นิสิตทั้งวิทยาเขตสามารถลงเรียนได้ เช่น วิทยาศาสตร์แห่งแผ่นดิน เป็นต้น 3) ควรเผยแพร่ข้อมูลด้านผลกระทบของถุงพลาสติกผ่านช่องทางอื่นๆ เช่น โครงการ/กิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย และการส่งเสริมให้นิสิตได้ออกไปสัมผัสกับปัญหาผลกระทบจากพลาสติกนอกห้องเรียนหรือนอกมหาวิทยาลัย เป็นต้น

Abstract

The research on behavior and awareness of using plastic products of the youth: a case study of Kasetsart University (KU) students aims at: 1) examining the behavior and awareness level in the use of plastic products of the youth and 2) indicating factors, influencing behavior and awareness level in the use of plastic products of the youth. The data was collected by interviewing 451 KU students from all 4 campuses, namely, Bangkok, Kamphaengsaen, Siracha, and Sakon Nakhon, during March-May 2019. The term of “plastic products” in this research refers to plastic bags only.

It was found that the most respondents of KU students was female, aged about 21 years, or 3rd year students, receiving 7,500 baht/month averagely for living. The average family income was about 69,000 baht/month. Most respondents’ parents work as merchants or business owners. When they studied at the senior high school, they were not a member of the environmental-related clubs. They also currently were not a member of those clubs/social groups/environment related associations. Most of respondents perceived that there were environmental-related activities, held in university, but they never participated in.

In daily life, most respondents used plastic products, namely, plastic bags, followed by plastic water bottles. The type of plastic bags, regularly used, were plastic food bags (hot/cold bags), followed by T-shirt bag (grocery bags). The places they tend to receive plastic bags, both inside and outside the campus were convenience stores, and flea markets, respectively. As they usually purchased every day, they had chance to get 2-3 plastic bags per day. However, most respondents did not use plastic bags for a single time. Most of them knew about environmental problems caused by the use of plastic bags, and think that they could contribute to alleviate the pollution impact. Most of them agreed to reduce the use of plastic bags in their daily lives to stop global warming hazard, followed by the reduction of waste creation problems, and performing the social responsibility, respectively. While the group that did not try to reduce the use of plastic bags in their daily lives claimed about their convenience, and they felt that carrying products to replace the plastic bags was cumbersome.

The respondents, reducing the use of plastic bags in their daily lives mostly rejected the plastic bags offered when buying a couple of things, followed by reused the plastic bag, and brought their own shopping bags, respectively. The most influential person for reducing the use of plastic bags were themselves, followed by their father/mother. Most of them thought internet and television were influential on the behavior to reduce the use of plastic bags. They agreed that the good and proper measures to reduce the use of plastic bags was discounting product prices for consumers who did not use plastic bags, followed by collecting money for plastic bags, offering reward points, and prohibiting the use of non-degradable plastic bags, respectively. In terms of environmental activities participation, it was found that most respondents made contribution to environmental problems solving (such as reducing the use of plastic, sorting waste, consuming the environmentally friendly products, etc.) and participated in waste reduction campaign or creating a pleasant environment in the university, respectively.

According to the awareness of the use of plastic bags of the respondents, in the overall, the awareness in aspects were as follows: 1) the aspect of impact from plastic bags was at highest level (Mean=4.22), 2) the aspect of measures for plastic bags waste management in the university was at

highest level (4.21), 3) the aspect of promotion to reduce the use of plastic bags was at high level (4.19), and 4) the aspect of measures for plastic bags waste management was at high level (4.11).

At the confidence level of 90%, factors influencing the use of plastic bags behavior of KU students were 1) campus , where students at Kamphaeng Saen Campus (campk) tended to have the awareness level of the use of plastic bags greater than students at Bangkhen Campus, 2) faculty (dep), where students of the science-related faculties tended to reduce the use of plastic bags more than students under the Non-Science faculties, 3) understanding that they could be a part in solving the impact of plastic bags (senv), where students who understood that they can be part of solving environmental problems tended to reduce the use of plastic bags more than students who did not have that understanding, and 4) awareness of using plastic bags (cons), where students with greater awareness of using plastic bag tended to reduce the use of plastic bags.

At the confidence level of 90%, factors influencing the awareness level of using plastic bags of KU students were 1) campus , where students at Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus (campsk) tended to have the awareness level of the use of plastic bags less than students at Bangkhen Campus, 2) the number of plastic bags received from the purchase each day (tusep), where by students who receive more plastic bags from the purchase tended to have decreasingly awareness of the use of plastic bags, 3) understanding that they could be a part in solving the impact of plastic bags (senv), where students who understood that they can be part of solving environmental problems tended to be aware of using plastic bags more than students who did not have that understanding, 4) efforts to reduce the use of plastic bags in daily life (try), where students who tried to reduce the use of plastic bags in daily life tended to have a greater level of awareness, 5) knowledge and understanding about plastic (know), where students who have more knowledge and understanding about plastic bag products tended to have increasingly awareness of using of plastic bags as well, and 6) participation in environmental activities (par), where students who participated in more environmental activities tended to be decreasingly aware of using plastic bags.

In accordance with the above findings, the university should formulate the policy to reduce the use of plastic bags and firstly enforce with convenience stores in the campuses; by encouraging them to drive the incentive promotions-i.e. discounting, or giving reward points to customers, instead of accepting plastic bags, prior to compulsory measures to motivate students to reduce using plastic bags and to initially create familiarity in using plastic substitute products. In case of the flea markets that are available in all campuses, the eco-friendly trading activities should be organized by promoting to reduction of plastic bags using for the first stage, and may applying the abovementioned incentive measure to these markets as well. The university should provide more knowledge about the impact of plastic products to students in all faculties and classes, especially to students at Bangkhen, and Sakon Nakhon campus with a lower awareness level about the impact of plastic bags. Such courses taught in both campuses should be in the general education subjects, allowing any students to attend (e.g. Science of the Land). The university should publicize information about the impact of plastic bags through projects/activities organized in the university, and should encourage students to experience outside the classroom or the university.